

MAGYAROK ROMÁNIÁBAN, 1990–2015

TANULMÁNYOK AZ ERDÉLYI MAGYARSÁGRÓL

SZERKESZTETTÉK:
BÁRDI NÁNDOR ÉS ÉGER GYÖRGY

Károli Gáspár Református Egyetem • L'Harmattan Kiadó
Budapest, 2017

Ez a kötet a Károli Gáspár Református Egyetem, az MTA TK Kisebbségkutató Intézet és a Nemzeti Kisebbségkutató Intézet közös kutatási programjában készült, a Kisebbségi magyar közösségek a 20. században 109173 sz. OTKA projekt támogatásával.

Lektorálta
Filep Tamás Gusztáv

Felelős kiadó: Dr. Szenczi Árpád, a KRE TFK dékánja
Károli Gáspár Református Egyetem
1091 Budapest, Kálvin tér 9.
Telefon: 455-9060
Fax: 455-9062

© Szerzők, szerkesztők, 2017
© Károli Gáspár Református Egyetem, 2017
© L'Harmattan Kiadó, 2017

ISBN 978-963-414-357-4
ISSN 2062-9850

A borítón látható rajz Könczey Elemér munkája.

Kiadja a Károli Gáspár Református Egyetem és a L'Harmattan Kiadó.
A kiadó kötetei megrendelhetők, illetve kedvezménnyel megvásárolhatók:

L'Harmattan Könyvesbolt
1053 Budapest, Kossuth L. u. 14–16.
Tel.: +36-267-5979
harmattan@harmattan.hu
www.harmattan.hu; webshop.harmattan.hu

TARTALOM

Előszó	7
1. ROMÁNIA MAGYARSÁGPOLITIKÁJA 1918–1989 (Bárdi Nándor)	9
1.1. A romániai magyarság fogalmának történeti körülírása	10
1.2. Politikátörténeti periodizáció	23
1.3. Románia magyarságpolitikája a két világháború között	32
1.4. Magyar politikai érdekképviselet a két világháború között	44
1.5. A román pártok és kormányzatok magyarságpolitikája 1944–1948	63
1.6. A Magyar Autonóm Tartomány mint politikai kirakat, gettó vagy üvegház?	96
1.7. A Ceaușescu-korszak magyarságpolitikája	114
1.8. Hetven év magyarságpolitikájának keretezése	119
2. DEMOGRÁFIAI ÉS TÁRSADALMI MAKROFOLYAMATOK (Kiss Tamás)	129
2.1. A romániai magyar népesség alakulása	129
2.2. Változó etnikai rétegződési rendszer	152
3. NYELVISMERET, NYELVI JOGOK ÉS NYELVHASZNÁLAT (Horváth István)	185
3.1. Az erdélyi magyar nyelvi közösség jellegzetességei a romániai népszámlálások tükrében	185
3.2. Az erdélyi nyelvi helyzet, nyelvismeret a népszámlálási statisztikákon túl	192
3.3. Hivatalos nyelvi státusz, nyelvi jogok és azok alkalmazása	198
3.4. Médiafogyasztás	221
3.5. Nyelvhasználati minták	224
3.6. Következtetések	225
4. JOGI KERETEK (Fábián Gyula)	231
4.1. Az 1989-es helyzetkép	232
4.2. Alkotmány és kétoldalú szerződések	236

TARTALOM

4.3 Az identitáshoz való jog és az etnikai arányok megváltoztatásának tilalma	240
4.4 A diszkrimináció és a hátrányos megkülönböztetés tilalma	247
4.5 A nemzeti jelképekhez és ünnepekhez való jog	253
4.6. A vallásgyakorlás joga	257
4.7. Az önkormányzati jogosítványok	259
4.8. A külfölddel való akadálytalan kapcsolattartás joga	267
4.9. Anyanyelvhasználat az igazságszolgáltatásban	270
5. ERDÉLYI MAGYAROK: KISEBBSÉG, POLITIKAI KÖZÖSSÉG VAGY DIASZPÓRA? (Kiss Tamás, Toró Tibor, Székely István Gergő)	277
5.1. Kisebbség a többség szemében	278
5.2. Az erdélyi magyar politikai mező	293
5.3. Magyar állampolgárság- és nemzetpolitika	324
6. OKTATÁSÜGY (Papp Z. Attila, Márton János)	341
6.1. A kisebbségi oktatáspolitikai és a magyar oktatási hálózat	341
6.2. Statisztikai helyzetkép	344
6.3. Jogi környezet	347
6.4. Óvodák	351
6.5. Általános iskolák	352
6.6. Középfokú oktatás	354
6.7. Szakmunkásképzés	355
6.8. Magyar nyelvű felsőoktatás	356
6.9. Oktatás szórványban	359
6.10. Felnőttképzés	360
6.11. A kompetenciamérések tanulságai	361
6.12. Meghatározó folyamatok	371
7. EGYHÁZAK ÉS VALLÁSI ÉLET (Kiss Dénes)	375
7.1. Vallásosság és vallási élet. Statisztikai helyzetkép	375
7.2. Az egyházak intézményrendszere	380
7.3. Az egyházak társadalmi intézményei, tevékenysége	385
8. NYILVÁNOSSÁG ÉS MÉDIAFOGYASZTÁS	397
8.1. Az erdélyi magyarok nyilvánosságának általános jegyei (Magyar Tivadar)	397
8.2. Médiaszerkezet, médiafogyasztás a 21. század második évtizedében (Kiss Tamás)	408